

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA
BUNGE LA TANZANIA

TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA KUDUMU
YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA KWA
KIPINDI CHA JANUARI, 2021 - FEBRUARI, 2022

*[Inatolewa chini ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za
Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020]*

Ofisi ya Bunge,

S.L.P. 941,

DODOMA

FEBRUARI, 2022

YALIYOMO

SEHEMU YA KWANZA	1
MAELEZO YA JUMLA.....	1
1.0 UTANGULIZI	1
1.1 Majukumu ya Kamati	4
1.2 Njia na Mbinu zilizotumika kutekeleza Majukumu ya Kamati;	6
1.3 Shughuli zilizofanyika	7
1.3.1 Mafunzo na Semina mbalimbali	7
1.3.2 Kupokea na Kujadili Taarifa za Utekelezaji za Wizara	9
1.3.3 Kutembelea na Kukagua Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo	9
1.3.4 Ziara za kukagua utekelezaji wa shughuli mbalimbali za Wizara	10
1.3.5 Kuchambua Taarifa za Wizara kuhusu Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021; na makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022 .	11
1.3.6 Kuchambua Miswada ya Sheria	11
1.3.7 Mapitio ya Taarifa za Serikali kuhusu Mwenendo na Hali ya mtangamano wa Jumuiya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika;	12
1.3.8 Majukumu mengine yaliyotekelezwa kwa Agizo la Spika	12
SEHEMU YA PILI	14
UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI.....	14
WA MAJUKUMU YA KAMATI	14
2.0 MAELEZO YA JUMLA	14
2.1 Matokeo ya Uchambuzi wa Kamati.....	14

2.1.1	Umiliki wa Chuo cha Diplomasia	14
2.1.2	Kutokukamilika kwa Sera Mpya ya Mambo ya Nje	16
2.1.3	Uhaba na uchakavu wa majengo ya Balozi za Tanzania Nje ya Nchi	17
2.1.4	Hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Mtangamano wa Afrika Mashariki	19
2.1.4.1	Hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC)	19
2.1.4.2	Hali ya Mtangamano wa Afrika Mashariki ..	20
2.1.5	Mtiririko usioridhisha wa fedha za maendeleo kwa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na Fungu 93- Idara ya Uhamiaji	22
2.1.6	Upatikanaji usioridhisha wa Vitambulisho vya Taifa	25
2.1.7	Ulinzi na Usalama wa Raia na Mali zao	27
2.1.8	Utendaji wa Jeshi la Magereza	28
2.1.9	Maoni kuhusu Muswada wa Marekebisho ya Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ya Mwaka 2021;	29
2.1.10	Kukosekana kwa Alama za Mipaka ya Nchi (Beacons);.....	30
2.1.11	Ubovu wa Barabara za Mipakani.....	31
2.1.12	Matokeo ya Semina zilizofanyika.....	31

SEHEMU YA TATU.....	33
3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO.....	33
3.1 Maoni.....	33
3.2 Mapendekezo	37
3.2.1 Utekelezaji wa Mpango wa Ukarabati na Ujenzi wa Majengo ya Ofisi na Makazi ya Watumishi Balozini	37
3.2.2 Kutokukamilika kwa Sera Mpya ya Mambo ya Nje	38
3.2.3 Makosa dhidi ya Maadili ya jamii.....	39
3.2.4 Hali ya msongamano wa Mahabusu na Wafungwa Gerezani	39
3.2.5 Hali ya upatikanaji wa vitambulisho vya Taifa	41
SEHEMU YA NNE.....	42
4.0 HITIMISHO.....	42
4.1 Shukrani	42
4.2 Hoja.....	43

TAARIFA YA MWAKA YA SHUGHULI ZA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO YA NJE, ULINZI NA USALAMA KWA KIPINDI CHA JANUARI, 2021 - FEBRUARI, 2022

[Inatolewa Chini ya Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020]

SEHEMU YA KWANZA

MAELEZO YA JUMLA

1.0 UTANGULIZI

Mheshimiwa Spika, awali ya yote kwa niaba ya Kamati ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama napenda kuchukua nafasi hii kumpongeza Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Amiri Jeshi Mkuu wa Majeshi ya Ulinzi na Usalama Mhe. Samia Suluhu Hassan kwa kuendelea kuvisimamia na kuviimarisha vyombo vyote vya ulinzi na usalama na kuhakikisha vinatekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

Aidha, kwa namna ya pekee nampongeza Mhe. Rais kwa kuimarisha hali ya mahusiano ya Kimataifa ambapo tangu aingie madarakani mwezi Machi, 2021 ameteua Mabalizi ishirini na nane (28) kwa ajili ya uwakilishi katika Nchi na maeneo mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, kwa namna ya kipekee, tunakupongeza kwa kuchaguliwa na Bunge letu Tukufu kuwa Spika wa Bunge hili, kwa niaba ya Kamati tunaahidi kushirikiana nawe katika kuhakikisha kuwa Bunge linatekeleza majukumu yake kwa ufanisi.

Mheshimiwa Spika, baada ya kusema hayo, kwa mujibu wa Kanuni ya 136 (15) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020 naomba kutoa hoja kwamba Bunge lipokee, lijadili na kuikubali Taarifa ya Mwaka ya Shughuli za Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama kwa kipindi cha kuanzia Januari, 2021 hadi Februari, 2022.

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii ya Mwaka ndio ya kwanza katika kipindi cha kwanza cha uhai wa Kamati katika Bunge la Kumi na Mbili. Kwa muktadha huu, naomba kukushukuru Mheshimiwa Spika kwa kuteuwa wajumbe Ishirini ili kuunda Kamati hii. Naomba niwashukuru wajumbe hao ambao kwa kipindi chote tangu kuundwa kwake, wametumia taaluma, uzoefu na sifa nyingine muhimu katika kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi. Wajumbe hao ni: -

1. Mhe. Mussa Azzan Zungu, Mb – Mwenyekiti
2. Mhe. Vincent Paul Mbogo, Mb. – Makamu Mwenyekiti
3. Mhe. Daniel Tlemai Awack, Mb - Mjumbe
4. Mhe. Bonnah Ladislaus Kamoli, Mb - Mjumbe

5. Mhe. Abeid Ighondo Ramadhani, Mb - Mjumbe
6. Mhe. Janeth Mauris Masaburi, Mb - Mjumbe
7. Mhe. Cosato David Chumi, Mb - Mjumbe
8. Mhe. Stela Alex Ikupa, Mb - Mjumbe
9. Mhe. Zahor Mohammed Haji, Mb - Mjumbe
10. Mhe. Joseph Michael Mkundi, Mb - Mjumbe
11. Mhe. Alexander Pastory Mnyeti, Mb - Mjumbe
12. Mhe. Felister Deogratius Njau, Mb - Mjumbe
13. Mhe. Mussa Hassan Mussa, Mb - Mjumbe
14. Mhe. Fakharia Shomar Khamis, Mb - Mjumbe
15. Mhe. Vita Rashid Kawawa, Mb - Mjumbe
16. Mhe. Muharami Shabani Mkenge, Mb - Mjumbe
17. Mhe. Mwinyikondo Rajab Mustafa, Mb - Mjumbe
18. Mhe. Ali Juma Mohamed, Mb - Mjumbe
19. Mhe. Abdi Hija Mkasha, Mb - Mjumbe; na
20. Mhe. Bupe Nelson Mwakang'ata, Mb - Mjumbe

Mheshimiwa Spika, Taarifa hii inaelezea shughuli zilizotekelezwa na Kamati kwa kipindi cha kuanzia Januari, 2021 hadi Februari, 2022. Aidha, masuala yanayodainishwa kwenye Taarifa hii ni yale tu ambayo Kamati inaona kuwa utekelezaji wake unahitaji juhudi zaidi kutoka Serikalini.

Mheshimiwa Spika, Taarifa inayowasilishwa imegawanyika katika Sehemu Kuu nne zifuatazo: -

- i) Sehemu ya Kwanza inatoa maelezo ya jumla kuhusu majukumu ya Kamati na shughuli zilizotekelezwa;
- ii) Sehemu ya Pili inahusu uchambuzi na matokeo ya utekelezaji wa majukumu ya Kamati;
- iii) Sehemu ya Tatu inabainisha maoni na mapendekezo ya Kamati; na
- iv) Sehemu ya Nne ni Hitimisho.

1.1 **Majukumu ya Kamati**

Mheshimiwa Spika, kwa kutambua kuwa lengo kuu la Serikali ni ustawi wa Wananchi na kwamba Serikali inawajibika kwa Wananchi kwa Mujibu wa Ibara ya 8 (1) ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano, Kamati hii inatekeleza majukumu yake kwa niaba ya Bunge ambalo, kwa niaba ya Wananchi, ndio linaisimamia na kuishauri Serikali katika utekelezaji wa majukumu yake kama Ibara ya 63 (2) (3) inavyotaja.

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Nyongeza ya Nane, Fasili ya 6, Kifungu cha 3 ikisomwa pamoja na Fasili ya 7, Kifungu cha (1) (2) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama ni moja kati ya Kamati Tisa (9) za Kudumu za Bunge za Kisekta. Kamati hii inasimamia Wizara Tatu (3) zifuatazo:-

- i) Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki;
- ii) Wizara ya Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa; na
- iii) Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi.

Mheshimiwa Spika, Majukumu ya Kamati hii ni: -

- i) Kushughulikia Bajeti za Wizara inazosisimamia;
- ii) Kushughulikia Miswada na Mikataba ya Kimataifa inayopendekezwa kuridhiwa na Bunge iliyo chini ya Wizara inazosisimamia;
- iii) Kushughulikia Taarifa za Utendaji za kila mwaka za Wizara hizo; na
- iv) Kufuatilia utekelezaji wa majukumu ya Wizara hizo.

Mheshimiwa Spika, pamoja na majukumu ya kusimamia Wizara zilizodainishwa hapo juu, Kamati ina majukumu matano (5) ya nyongeza yaliyoainishwa kwenye Fasili ya 7, Kifungu cha 2, ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge. Majukumu hayo ni: -

- i) Kuimarisha ushirikiano kati ya Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Mabunge ya nchi nyingine;
- ii) Kufuatilia mwenendo na hali ya mtangamano wa Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya nchi za Kusini mwa Afrika;
- iii) Kushughulikia taarifa za wawakilishi wa Tanzania katika Bunge la Afrika Mashariki, SADC na Bunge la Afrika;

- iv) Kushughulikia taarifa zote za wawakilishi katika Vyama mbalimbali vya Kibunge ambapo Bunge la Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ni Mwananchama; na
- v) Kushughulikia Taarifa za hali ya Ulinzi na Usalama wa Mipaka ya Nchi na Usalama wa Raia na Malizao.

1.2 **Njia na Mbinu zilizotumika kutekeleza Majukumu ya Kamati;**

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi, Kamati ilitumia njia na mbinu mbalimbali zilizoendana na matakwa ya Kanuni ya 136 (3) na (5) kuhusu kukutana na kuzingatia bajeti ya Kamati iliyoidhinishwa kwa Mwaka 2020/2021 na 2021/2022. Njia zilizotumika ni:-

- i) Vikao na Wizara kwa ajili ya kupokea na kujadili taarifa za utekelezaji za Wizara hizo pamoja na Taasisi zake;
- ii) Ziara za kukagua utekelezaji wa masuala mbalimbali hususan Miradi ya Maendeleo iliyo chini ya Wizara zinazosimamiwa na Kamati kwa mujibu wa Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020;

- iii) Kuwasilisha kwa Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Bajeti hoja mahsusi zilizotokana na Bajeti za Wizara zinazosimamiwa na Kamati hii kwa Mwaka wa Fedha wa 2021/2022;
- iv) Kutoa taarifa maalumu ya ushauri kwa Waziri mwenye dhamana juu ya masuala ya utekelezaji ambayo yanahitaji kurekebishwa kwa mujibu wa Kanuni ya 135 (17); na
- v) Kupata mafunzo mbalimbali kwa lengo la kujifunza na kubadilishana uzoefu na Serikali na Taasisi zake.

1.3 Shughuli zilizofanyika

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Januari 2021 – hadi Februari, 2022 Kamati ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama imetekeleza shughuli zifuatazo:-

1.3.1 Mafunzo na Semina mbalimbali

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia kuwa Kamati hii iliundwa Mwezi Januari, 2021, mafunzo yalitolewa katika kipindi kinachotolewa Taarifa ili kujenga uelewa wa Wajumbe wa Kamati katika maeneo mbalimbali hususan yale yanayohusu majukumu ya Kamati hii. Mafunzo na Semina zilizotolewa ni:-

- i) Mafunzo kuhusu Muundo na Majukumu ya Kamati ikiwa ni pamoja na umuhimu wa kuzingatia tahadhari zinazohusu Ulinzi, Usalama na Diplomasia katika shughuli za Kamati.

Lengo lilikuwa kutoa uelewa kwa Wajumbe kuhusu mawanda (scope) ya majukumu yao. Mafunzo haya yaliratibiwa na Bunge Mwezi Januari, 2021;

- ii) Mafunzo kuhusu Muundo na Majukumu ya Wizara na Taasisi zinazosimamiwa na Kamati ili kuwapa uelewa mpana Wajumbe kuhusu Sekta zinazosimamiwa na Kamati hii. Mafunzo haya yalitolewa na Wizara husika Mwezi Januari, 2021;
- iii) Mafunzo kuhusu matumizi ya Bunge Mtandao (e-Parliament) ili kuwawezesha Wajumbe kutumia mfumo wa Bunge Mtandao. Mafunzo haya yaliratibiwa na Ofisi ya Bunge Mwezi Januari, 2021;
- iv) Mafunzo ya Stratejia yaliyoratibiwa na Chuo cha Ulinzi cha Taifa, Dar es Salaam, Mwezi Agosti, 2021 ili kupata uelewa mpana kuhusu dhana ya ulinzi na usalama wa taifa;
- v) Mafunzo ya Diplomasia yaliyoratibiwa na Chuo cha Diplomasia, Dar es Salaam Mwezi Septemba, 2021 ili kupata uelewa mpana kuhusu masuala ya diplomasia hususan diplomasia uchumi na Itifaki ya viongozi; na
- vi) Semina kuhusu Mbinu na Stadi za uchambuzi wa Miswada ya Sheria iliyoratibiwa na Bunge kupitia mradi wa Kulijengea Uwezo Bunge (Legislative Support Project-LSP) II, Mwezi Oktoba, 2021. Lengo lilikuwa kuwajengea uwezo Wajumbe katika kuchambua Miswada ya Sheria.

Mheshimiwa Spika, naomba nikiri kuwa mafunzo na Semina hizo kwa kiasi kikubwa zimewajengea uwezo wajumbe wa Kamati katika kutekeleza majukumu yao kwa ufanisi hususan katika masuala yahusuyo Stratejia, Diplomasia, na Uchambuzi wa Miswada ya Kisheria.

1.3.2 **Kupokea na Kujadili Taarifa za Utekelezaji za Wizara**

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia masharti ya Nyongeza ya Nane, Fasili ya 7, Kifungu cha (1) (d) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Kamati ilipokea na kujadili taarifa za utekelezaji wa majukumu ya Wizara inazosisimamia pamoja na Taasisi zake. Lengo la kupokea na kujadili taarifa hizo ilikuwa ni kutekeleza jukumu la Kibunge la kuisimamia Serikali kama inavyotajwa katika Ibara ya 63 ya Katiba ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania ya Mwaka 1977.

Mheshimiwa Spika, baada ya kujadili taarifa hizo kwa kina, yapo masuala ambayo yalibainika na yanafafanuliwa katika Sehemu ya Pili ya taarifa hii.

1.3.3 **Kutembelea na Kukagua Utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo**

Mheshimiwa Spika, ili kutekeleza masharti ya Kanuni ya 117 (1) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, kuhusu Kamati za Kisekta kutembelea na kukagua utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo kwa Mwaka wa Fedha unaoishia, Kamati hii ilikagua Miradi ya Maendeleo iliyo chini ya

Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi na Wizara ya Ulinzi na Jeshi la kujenga Taifa ambayo ilitengewa fedha kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021. Ziara hizo zilifanyika Mwezi Machi, 2021. Taarifa kuhusu utekelezaji wa miradi hiyo ziliwasilishwa Bungeni Mwezi Aprili na Mei, 2021 kupitia Taarifa za Kamati kuhusu Utekelezaji wa Majukumu na Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hizo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022.

1.3.4 **Ziara za kukagua utekelezaji wa shughuli mbalimbali za Wizara**

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia Masharti ya Fasili ya 7, Kifungu cha (1) (d) ya Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge, katika kipindi cha Mwezi Juni, 2021, Kamati ilitembelea nyumba 353 za Jeshi la Polisi zilizojengwa Kunduchi na Mikocheni Jijini Dar es Salaam kwa Ubia na Kampuni ya Mara World Tanzania Limited. Aidha, katika kipindi hicho cha Juni, 2021, Kamati ilitembelea miradi ya Jeshi la Magereza jijini Dodoma.

Mheshimiwa Spika, Maoni na ushauri wa Kamati kuhusu utekelezaji wa miradi iliyotembelewa yaliwasilishwa Serikalini kupitia kwa Mheshimiwa Spika. Hata hivyo, masuala ambayo Kamati inaona yanahitaji utekelezaji zaidi, hususan kwa upande wa Jeshi la Magereza, yanatolewa Taarifa katika sehemu ya pili ya Taarifa hii.

1.3.5 **Kuchambua Taarifa za Wizara kuhusu Utekelezaji wa Bajeti kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021; na makadirio ya Mapato na Matumizi kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022;**

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia masharti ya Kanuni ya 117 (2) ikisomwa pamoja na Nyongeza ya Nane, Kifungu cha 7(1) (a) ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Kamati ilichambua Taarifa za Utekelezaji wa Bajeti za Wizara inazosisimamia kwa Mwaka wa Fedha 2020/2021 na kufanya ulinganisho kuhusu Makadirio ya Mapato na Matumizi ya Wizara hizo kwa Mwaka wa Fedha 2021/2022.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilichambua kwa kina Bajeti za Wizara zote tatu (3) zinazosimamiwa na Kamati hii na kuwasilisha Bungeni Maoni na Ushauri wake Mwezi Aprili, na Mei 2021.

1.3.6 **Kuchambua Miswada ya Sheria**

Mheshimiwa Spika, katika kipindi kinachotolewa Taarifa, Kamati ilishughulikia Muswada wa Sheria wa Marekebisho ya Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji wa Mwaka 2021 [**THE FIRE AND RESCUE FORCE (AMENDMENT) ACT, 2021**]. Kamati ilichambua kwa kina Muswada huu na kuwasilisha Bungeni Maoni na Ushauri wake¹

¹ Taz. Taarifa Rasmi ya Majadiliano Bungeni, Tarehe 6 Septemba, 2021

1.3.7 Mapitio ya Taarifa za Serikali kuhusu Mwenendo na Hali ya mtangamano wa Jumuiya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika;

Mheshimiwa Spika, kama ilivyoeelezwa hapo awali, moja ya majukumu ya Kamati hii ni kushughulikia taarifa kuhusu Mwenendo wa hali ya mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya Nchi za Kusini mwa Afrika. Jukumu hili limeainishwa katika Kifungu cha 7 (2) (b) cha Nyongeza ya Nane ya Kanuni za Kudumu za Bunge.

Mheshimiwa Spika, naomba kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa katika kipindi cha Januari 2021- Februari, 2022, Kamati ilifanya mapitio ya taarifa za Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kuhusu hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki na Jumuiya ya Maendeleo ya nchi za Kusini mwa Afrika. Matokeo ya mapitio hayo yanaonekana katika sehemu ya Pili ya taarifa hii.

1.3.8 Majukumu mengine yaliyotekelezwa kwa Agizo la Spika

Mheshimiwa Spika, katika kipindi kinachotolewa Taarifa hii, Kamati ilielekezwa kushughulikia masuala mawili (2) kwa mujibu wa Kanuni ya 138 ya Kanuni za Kudumu za Bunge.

Masuala hayo ni kuhusu Uzalishaji usioridhisha wa Vitambulisho vya Taifa, na Tuhuma za Mauaji ya Wananchi watatu (3) na kupotea kwa Wananchi watatu (3) katika Kijiji cha Nyeregete, Kata ya Rujewa, Wilayani Mbarali, Mbeya.

Kamati ilitekeleza shughuli hizo na kukabidhi Maoni na Ushauri wake kwa Mheshimiwa Spika.

SEHEMU YA PILI

UCHAMBUZI WA MATOKEO YA UTEKELEZAJI WA MAJUKUMU YA KAMATI

2.0 MAELEZO YA JUMLA

Mheshimiwa Spika, baada ya kuainisha majukumu ya Kamati na shughuli zilizotekelezwa kwa kipindi cha Januari 2021 hadi Februari, 2022, sasa naomba kutoa taarifa ya matokeo ya uchambuzi wa Kamati kwenye masuala mbalimbali yaliyobainika wakati Kamati ikitekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, Kama ilivyoielezwa hapo awali, masuala yanayotolewa taarifa ni yale ambayo Kamati imebaini kuwa changamoto zake zinahitaji kupewa umuhimu wa kipekee ili kuziwezesha Wizara pamoja na Taasisi zake kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi na hivyo kuleta tija kwa Taifa.

2.1 Matokeo ya Uchambuzi wa Kamati

2.1.1 Umiliki wa Chuo cha Diplomasia

Mheshimiwa Spika, Chuo cha Diplomasia kilichopo Kurasini Dar es Salaam kilianzishwa tarehe 13 Januari, 1978 kwa makubaliano ya nchi mbili za Jamhuri ya Muungano wa Tanzania na Msumbiji.

Lengo kuu la kuanzishwa Chuo hiki lilikuwa ni kutoa mafunzo ya diplomasia na mahusiano ya Kimataifa kwa manufaa ya Serikali za Nchi hizi mbili.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipopokea Taarifa kuhusu utekelezaji wa majukumu ya Chuo hiki, ilibaini kuwa kwa takribani miaka 39, Serikali ya Msumbiji imekuwa haichangii katika Bajeti ya Chuo na kushiriki katika shughuli za uendeshaji. Aidha, Nchi hiyo imesitisha kuleta wanafunzi katika Chuo hicho.

Mheshimiwa Spika, katika Bunge la 11, Kamati hii ilishauri mara kwa mara kwamba, kwa kuwa shughuli zote za uendeshaji zinafanywa na Nchi ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, ni vyema umiliki wa Chuo hicho uwe wa Tanzania pekee. Hata hivyo, umiliki wa Chuo umeendelea kuwa wa Nchi mbili.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipohoji, ilielezwa kuwa, Katiba ya Chuo cha Diplomasia imeanisha kwamba tofauti yoyote itakayotokana na Tafsiri ya Katiba au uendeshaji wa Shughuli za Chuo inapaswa kutatuliwa kwa makubaliano ya pamoja baina ya Serikali zote mbili au kupitia Tume ya Pamoja ya kudumu (JPC) ya ushirikiano ya nchi hizi mbili.

Mheshimiwa Spika, hata hivyo kamati imebaini kuwa suala hilo bado halijajadiliwa katika Tume ya pamoja ya kudumu na Wizara bado haijakutana na Serikali ya Msumbiji kujadili suala hilo.

2.1.2 **Kutokukamilika kwa Sera Mpya ya Mambo ya Nje**

Mheshimiwa Spika, kwa mujibu wa Hati Idhini ya Serikali (Government instruments) iliyotolewa tarehe 7 Mei, 2021, Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ni mratibu mkuu wa utekelezaji wa Sera ya Mambo ya Nje ya Mwaka 2001 inayoweka msisitizo katika kukuza uchumi wa Nchi kupitia Diplomasia ya Uchumi.

Mheshimiwa Spika, Sera hiyo ilizinduliwa Mwaka 2001 na Rais wa Serikali ya Awamu ya Tatu ya Jamhuri ya Muungano wa Tanzania, Hayati Benjamin W. Mkapa, na hivyo kuifanya Sera hiyo kufikisha miaka 20 tangu kutungwa kwake.

Mheshimiwa Spika, Kwa kuzingatia ukweli kwamba Sera hiyo ni ya muda mrefu, na hivyo kuwepo kwa masuala mbalimbali yanayohitaji kufanyiwa mapitio, tangu Mwaka 2017, Kamati, katika taarifa zake za Mwaka za utekelezaji wa shughuli zake, imekuwa ikishauri Serikali kufanya mapitio na marekebisho ya Sera hiyo ili iendane na mabadiliko ya sasa yakiwemo ya kiuchumi, kisiasa, kiusalama, kijamii na kimazingira.

Mheshimiwa Spika, katika kipindi cha Shughuli za Kamati za Mwezi Agosti, 2021, Kamati ilipokea Taarifa kuhusu hatua za Maandalizi ya Sera Mpya ya Mambo ya Nje na kuelezwa kuwa Serikali inaendelea na zoezi la kuandaa Rasimu ya Sera hiyo pamoja na kueleza masuala mapya ambayo yatazingatiwa. Hata hivyo, hadi kufikia Mwezi Februari, 2022, Sera hiyo bado haijakamilika.

Mheshimiwa Spika, Pamoja na juhudi hizo zinazofanywa na Serikali katika kupata Sera Mpya ya Mambo ya Nje, Kamati imebaini kuwa kasi ya Mchakato huo hairidhishi ikilinganishwa na uhitaji wa Sera hiyo kwa mazingira ya sasa.

2.1.3 **Uhaba na uchakavu wa majengo ya Balozi za Tanzania Nje ya Nchi**

Mheshimiwa Spika, Balozi zetu nje ya nchi kwa muda mrefu zimekuwa zikikabiliwa na changamoto mbalimbali zikiwemo uhaba wa watumishi, uhaba wa vyombo za usafiri, pamoja na uhaba na uchakavu wa majengo.

Mheshimiwa Spika, Katika kipindi kinachotolewa Taarifa, Kamati imebaini kuwa Serikali imefanyia kazi baadhi ya ushauri wa Kamati kuhusu namna ya

kutatua changamoto hizo hususan katika eneo la Watumishi na Magari ya kutoa huduma katika Balozi².

Mheshimiwa Spika, pamoja na hatua hizo zilizochukuliwa na Serikali, Kamati imebaini kuwa uchakavu na upungufu wa majengo Balozini bado ni changamoto kubwa. Hadi kufikia Mwezi Januari, 2022 ni Balozi nne³ (4) tu kati ya arobaini na nne (44) ambazo zina tumia majengo yake kwa ajili ya matumizi yote ya Ofisi na Makazi.

Mheshimiwa Spika, pamoja na kuwa Serikali ilitoa maelezo kuwa Wizara inaendelea kutekeleza Mpango wa Ukarabati na Ujenzi wa Majengo ya Ofisi na Makazi ya Watumishi Balozini kwa lengo la kutatua changamoto ya uchakavu na upungufu wa majengo balozini, Kamati ilibaini kuwa bado fedha zinazotengwa kwa ajili ya kutekeleza Mpango huo hazitolewi kwa wakati na wakati mwingine hazitolewi kabisa.

² Katika Mwaka wa fedha 2021/2022 watumishi mia moja thelathini na saba (137) wamepelekwa kwenye Balozi arobaini na nne (44) za Tanzania nje ili kuimarisha utendaji kazi. Hii ni sawa na asilimia 63.7 ya uhitaji wa Watumishi katika Balozi ambayo ni Watumishi 215

Wizara imenunua magari mapya kumi na nane (18) kwa ajili ya uwakilishi na kutoa huduma katika Balozi za Tanzania.

³ Cairo, Lusaka, Maputo, Harare

2.1.4 Hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika na Mtangamano wa Afrika Mashariki

2.1.4.1 Hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Maendeleo Kusini mwa Afrika (SADC)

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipopokea na kujadili taarifa ya Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki kuhusu Hali ya Mtangamano wa SADC, pamoja na mambo mengine, ilibaini kuwa, Jumuiya inatekeleza hatua moja tu ya mtangamano ambayo ni eneo huru la biashara⁴.

Mheshimiwa Spika, napenda kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa Tanzania imeendelea kuaminika katika Jumuiya hii ya Kikanda, ambapo, pamoja na mambo mengine, Nchi yetu kupitia Bohari ya Madawa (MSD) imeteuliwa kununua dawa za binadamu, vifaa tiba na vitendanishi kwa niaba ya Nchi wanachama baada ya kukidhi vigezo vya kitaalam katika Mnyonyoro wa ugavi wa dawa.

Aidha, Tanzania imenufaika katika kuuza bidhaa zake kwa nchi wanachama kwa urahisi kutokana na utaratibu wa kuondoleana ushuru.

⁴ Hatua nyingine za mtangamano ambazo bado hazitekelezwi ni Umoja wa forodha, Soko la pamoja, Umoja wa fedha na sarafu moja

Mheshimiwa Spika, Kamati inaipongeza sana Serikali kwa kutumia fursa zilizopo hususan katika kusimamia vigezo vya kimataifa kwa bidhaa za mazao ili ziweze kuuzwa nje ya Nchi. Hii ni fursa muhimu katika kukuza uchumi wa Taifa.

Mheshimiwa Spika, kuhusu changamoto, kamati imebaini kuwa, pamoja na mambo mengine, kukosekana kwa miundombinu imara ya kufanikisha biashara kama vile reli na barabara kuna athiri uhusiano wa kibiashara katika SADC. Kamati ilihoji mipango ya serikali ya Tanzania kuhusu kuboresha miundombinu ya Barabara na maji na kubaini kuwa Serikali tayari ipo katika mpango wa kuboresha miundombinu yake ili kurahisisha usafirishaji wa bidhaa nje ya Nchi. Kamati inapongeza jitihada hizo na kutoa rai kuwa Mpango huo upewe kipaumbele kutokana na umuhimu wake katika eneo la kukuza uchumi wa Nchi yetu.

2.1.4.2 **Hali ya Mtangamano wa Afrika Mashariki**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipopokea Taarifa kuhusu hali ya Mtangamano wa Jumuiya ya Afrika Mashariki Mwezi Februari, 2022 ilipitia hatua za Mtangamano za Jumuiya ya Afrika Mashariki ili kuona namna ambavyo Nchi wanachama hususan Tanzania zimenufaika katika hatua nne za

mtangamano ambazo ni Umoja wa Forodha, Soko la Pamoja, Umoja wa Fedha na Shirikisho la Kisiasa.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kuwa katika kutekeleza hatua hizo, Tanzania imenufaika katika maeneo mbalimbali katika nyanja za kibiashara, kuimarika kwa sekta za uchumi pamoja na kuimarika kwa uhusiano kati ya Tanzania na Jumuiya ya Afrika Mashariki.

Mheshimiwa Spika, Kamati inampongeza Mheshimiwa Samia Suluhu Hassan, Rais wa Jamhuri ya Muungano wa Tanzania kwa ziara zake katika nchi za Kenya, Uganda, Rwanda na Burundi ambazo zimewezesha Tanzania kufanikiwa kuondoa vikwazo vya muda mrefu na kuingia makubaliano katika Sekta mbalimbali kwa nia ya kunufaika na mtangamano huo.

Mheshimiwa Spika, pamoja na mafanikio hayo, Kamati ilibaini kuwa zipo changamoto za utekelezaji wa itifaki za hatua za mtangamano wa Afrika Mashariki. Changamoto hizo ni pamoja na Kasi ndogo ya Sekta binafsi kutumia fursa za biashara na uwekezaji zitokanazo na mtangamano wa Afrika Mashariki na masoko ya kimataifa.

2.1.5 **Mtiririko usioridhisha wa fedha za maendeleo kwa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na Fungu 29- Jeshi la Magereza**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipopokea Taarifa ya Utekelezaji wa Bajeti ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi kwa kipindi cha Julai- Disemba, 2021 ilibaini kuwa mtiririko wa Fedha za Matumizi ya Kawaida (Mishahara na Mengineyo) kwa Mafungu⁵ yote ya Wizara hii ni mzuri. Hata hivyo, kwa upande wa mtiririko wa Fedha za Maendeleo, Kamati ilibaini kuwa Fungu 28- Jeshi la Polisi na Fungu 93- Uhamiaji, ndio yaliyopokea fedha za maendeleo ambapo Idara ya uhamiaji imepokea asilimia 67.54 ya fedha zilizoidhinishwa na Bunge na Jeshi la Polisi limepokea asilimia 92.5 ya fedha zilizoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya utekelezaji wa Miradi ya Maendeleo.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kuwa, kati ya fedha zilizotolewa kwa ajili ya miradi ya maendeleo kwa Fungu 93- Idara ya Uhamiaji, zinalenga kutekeleza miradi ambayo utekelezaji wake ulisimama kwa muda mrefu na Kamati imekuwa ikiisemea mara kwa mara tangu Bunge la kumi na moja (11). Miradi hiyo ni ya Ujenzi wa Ofisi za Uhamiaji katika Mikoa ya Lindi, Mtwara na Geita.

⁵ Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, Fungu 28- Jeshi la Polisi, Fungu 29- Jeshi la Magereza, Fungu 51- Wizara ikijumuisha NIDA na Fungu 93- Uhamiaji

Aidha, kwa Upande wa Fungu 28- Jeshi la Polisi, kamati ilibaini kuwa fedha zilizotolewa kwa ajili ya miradi ya maendeleo, pamoja na mambo mengine zinalenga kukarabati na kujenga vituo vya Polisi pamoja na nyumba za makazi ya askari.

Mheshimiwa Spika, Kamati inapongeza Serikali kwa kuona umuhimu wa kutoa fedha hizo hususan kwa ajili ya kujenga nyumba za makazi ya askari ambapo uhaba wa nyumba za makazi kwa ajili ya askari imekuwa ni changamoto ya muda mrefu.

Mheshimiwa Spika, hata hivyo, kwa upande wa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji pamoja na Fungu 29- Jeshi la Magereza, Kamati ilibaini kuwa Mafungu hayo bado hayajapelekewa fedha zozote za maendeleo ambazo ziliidhinishwa na Bunge lako Tukufu.

Mheshimiwa Spika, katika Mwaka wa Fedha 2021/2022 kiasi cha Shilingi bilioni saba na milioni mia nane arobaini (7,840,000,000.00) kiliidhinishwa na Bunge kwa ajili ya utekelezaji wa miradi ya maendeleo ya Jeshi la Magereza. Pamoja na mambo mengine, fedha hizo zimelenga kukamilisha ujenzi wa kiwanda cha samani Msalato, Utekelezaji wa Mpango wa kujitosheleza kwa Chakula, na ukarabati wa Mabweni ya Wafungwa.

Mheshimiwa Spika, tangu Bunge la Kumi na Moja, Kamati hii imekuwa ikiishauri Serikali, pamoja na mambo mengine, kuliwezesha Jeshi la Magereza kutekeleza mpango wa kujitosheleza kwa Chakula. Hata hivyo utekelezaji wa mpango huo umekuwa ukikabiliwa na changamoto za kibajeti kama Kamati ilivyobaini ambapo kwa kipindi cha Julai- Disemba, 2021 bado fedha zilizoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya utekelezaji wa mradi huo (Shilingi bilioni sita) bado hazijatolewa.

Aidha kwa upande wa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, Shilingi bilioni tatu na milioni mia tano (3,500,000,000.00) ziliidhinishwa na Bunge kwa ajili ya kutekeleza miradi mitatu ya maendeleo. Miradi hiyo ni pamoja na Ukarabati wa Kituo cha zimamoto na uokoaji kilichopo Ilala Jijini Dar es Salaam, kugharamia ununuzi wa magari mawili ya kuzimia moto kutoka Shirika la Nyumbu na Ununuzi wa vifaa vya kuzimia moto na maokozi.

Mheshimiwa Spika, kwa kuzingatia umuhimu wa tija iliyokusudiwa na Bunge ilipoidhinisha fedha kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo kwa Mafungu ya Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi, kutokutolewa kwa fedha hizo kutaathiri mpango wa utekelezaji wa miradi hiyo.

2.1.6 **Upatikanaji usioridhisha wa Vitambulisho vya Taifa**

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati wa Mwezi Novemba, 2021 kuhusu hali ya upatikanaji wa vitambulisho vya Taifa ulibaini kuwa, Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa (NIDA) ilisajili watu milioni 22,682,414 hadi kufikia Mwezi Novemba, 2021 ikiwa ni asilimia 90.6 ya lengo la watu milioni 25,000,000 waliokusudiwa kusajiliwa katika awamu ya kwanza ya Mradi 2013-2015.

Mheshimiwa Spika, vilevile, Kamati ilibaini kuwa kati ya idadi ya watu milioni 22,682,414 waliosajiliwa, ni watu milioni 19,131,466 ambao wamepata namba za utambulisho ikiwa ni sawa na asilimia 84.3 ya watu waliosajiliwa. Aidha, Kamati ilihoji idadi ya vitambulisho vilivyotolewa kulingana na Namba hizo za usajili tangu mradi huu ulipoanza mwaka 2013 na kubaini kuwa vitambulisho milioni 10,124,722 vilizalishwa ikiwa ni sawa na asilimia 52.9 ya Namba za Usajili zilizopo.

Mheshimiwa Spika, kufuatia uchambuzi wake wa kina, Kamati iliishauri Serikali kuhusu Mikakati mbalimbali ya kutekelezwa na NIDA kwa kipindi cha Novemba 2021-Disemba 2021 ili kufanikisha zoezi la upatikanaji wa vitambulisho vya Taifa kwa Wananchi wengi zaidi.

Mheshimiwa Spika, naomba kuliarifu Bunge lako Tukufu kuwa katika kipindi cha Februari, 2022 Wizara iliwasilisha Taarifa ya NIDA ambayo ilieleza kuwa

Serikali ilipokea ushauri wa Kamati ambapo imeanza kutekeleza mikakati hiyo ikiwa ni pamoja na kuomba fedha Wizara ya Fedha na Mipango kwa ajili ya Utekelezaji wake.

Mheshimiwa Spika, wakati wa kujadili Taarifa ya Utekelezaji wa Mikakati ya Uzalishaji wa vitambulisho vya Taifa, Kamati ilibaini kuwa NIDA inatarajia kuzalisha vitambulisho milioni 7.96 hadi ifikapo mwezi Disemba 2022. Kati ya hivyo, vitambulisho milioni sita vitategemea upatikanaji wa fedha kutoka Serikalini.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati umebaini kuwa, pamoja na jitihada mbalimbali zinazoendelea bado idadi ya vitambulisho vinavyokusudiwa ni ndogo ikilinganishwa na mahitaji halisi.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilijiridhisha kuwa, pamoja na changamoto za kimkataba zinazochelewesha uzalishaji wa vitambulisho vya Taifa, bado upatikanaji wa fedha kwa ajili ya utekelezaji wa Mradi wa Vitambulisho vya Taifa ni jambo linalotakiwa kupewa uzito wa kipekee. Kwa mfano, katika mwaka wa fedha 2021/2022 Mamlaka iliomba kiasi cha Shilingi bilioni 79,757,213,204.00 na kutengewa Shilingi bilioni 11,203,453,000.00 tu. Ufinyu huu wa Bajeti umesababisha Mamlaka kushindwa kutekeleza na kufikia malengo yake kwa kiwango stahiki.

2.1.7 **Ulinzi na Usalama wa Raia na Mali zao**

Mheshimiwa Spika, katika kipindi kinachotolewa Taarifa, Kamati pia ilifanya uchambuzi wa Taarifa ya Hali ya Ulinzi na Usalama wa Raia na Mali zao katika kipindi cha Mwezi Julai hadi Disemba, 2021 kwa kulinganisha na hali ya ulinzi na usalama katika kipindi kama hicho Mwaka 2020. Taarifa hiyo pamoja na mambo mengine, ilibainisha hali ya uhalifu nchini na matukio yanayohatarisha hali ya usalama wa Raia na mali zao.

Mheshimiwa Spika, naomba kuliarifu Bunge lako tukufu kuwa, katika uchambuzi wake, Kamati ilibaini kuwa wakati idadi ya makosa dhidi ya binadamu yamepungua kwa asilimia 6.1 ikilinganishwa na Mwaka 2020, makosa ya usalama barabarani, makosa dhidi ya maadili ya Jamii yameongezeka.

Aidha, Kamati ilibaini kuwa bado kuna Msongamano wa Mahabusu na wafungwa Magerezani ambapo jumla ya mahabusu na wafungwa na magerezani ni elfu thelathini na mbili na kumi (32,010) ikiwa ni sawa na **asilimia 107 zaidi ya uwezo wa Magereza yaliyopo kwa sasa wa kuwahifadhi wafungwa na mahabusu elfu ishirini na tisa mia tisa na mbili (29,902).**

Mheshimiwa Spika, kamati ilibaini kuwa Pamoja na Serikali kuendelea kutumia adhabu mbadala kama vile mpango wa *Parole*, au kutumikia kifungo cha nje,

bado wanufaika wa mpango huo ni wachache. Kwa mfano, kwa kipindi cha Julai- Disemba 2021, wafungwa 70 tu waliachiliwa huru ili kutumikia vifungo vyao chini ya mpango huo.

2.1.8 **Utendaji wa Jeshi la Magereza**

Mheshimiwa Spika, Mwezi Juni, 2021, Kamati ilifanya ziara katika Miradi ya Jeshi la Magereza katika Jiji la Dodoma.

Mheshimiwa Spika, Katika ziara hiyo, Kamati ilibaini uwepo wa Changamoto mbalimbali zinazolikabili Jeshi la Magereza na hivyo kuathiri utendaji wa Jeshi hilo. Changamoto hizo ni pamoja na:-

- i) Madeni yanayosababishwa na Taasisi za Serikali kutokulipia Huduma zinazotolewa kwao na Jeshi. Hadi kufikia mwezi Juni, 2021 Jeshi lilikuwa linadai zaidi ya Shilingi Bilioni tisa (9);
- ii) Uhaba wa maafisa wa ngazi za juu pamoja na upungufu wa askari kutokana na kutokuwepo kwa ajira kwa muda mrefu;
- iii) Migogogoro ya ardhi na wakati mwingine ardhi ya Jeshi kutwaliwa na Serikali kutokana na Jeshi la Magereza kutokuwa na Hati ya Umiliki. Juhudi za upimaji zinakwama kutokana na Jeshi kutokupatiwa fedha kwa ajili ya shughuli hiyo;
- iv) Uhaba wa Magari hasa ya viongozi na ya kusafirishia mahabusu kwenda mahakamani;

- v) Uhaba wa mitambo na vifaa vya kilimo kama vile matrekta na miundombinu ya umwagiliaji ili kuwezesha Jeshi hilo kuzalisha kwa ajili ya biashara.

2.1.9 **Maoni kuhusu Muswada wa Marekebisho ya Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji ya Mwaka 2021;**

Mheshimiwa Spika, Mwezi Agosti, 2021, Kamati ilichambua na kujadili Muswada wa Sheria ya Marekebisho ya Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji wa Mwaka 2021 na kuwasilisha Bungeni maoni yake kuhusu Muswada huo.

Mheshimiwa Spika, kwa ujumla, marekebisho ya Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji yalilenga kuleta matokeo sita (6) yakiwemo yafuatayo:-

- i) Kuimarika kwa utendaji na kuongeza ufanisi wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji na kutoa huduma bora kwa wananchi;
- ii) Kuimarika kwa usalama wa maisha ya watu na mali zao dhidi ya moto na majanga mengine; na
- iii) Kuboresha huduma za zimamoto na uokoaji zinazotolewa na Kampuni Binafsi.

Mheshimiwa Spika, Kamati ilibaini kuwa matokeo yaliyokusudiwa yalilenga kuondoa mapungufu yaliyobainika wakati wa utekelezaji wa Sheria hiyo pamoja na kurekebisha Sheria nyingine ili ziendane na

Marekebisho yanayopendekezwa katika Sheria ya Jeshi la Zimamoto na Uokoaji.

Mheshimiwa Spika, uchambuzi wa Kamati ulibainisha kwamba Muswada huo ulikuwa ni wenye manufaa kwa Taifa. Hata hivyo, ili kuwe na utekelezaji wenye tija wa Sheria hii ni muhimu Serikali ikaliwezesha Kibajeti Jeshi la Zimamoto na Uokoaji kulingana na uhalisia wa mahitaji yake.

2.1.10 **Kukosekana kwa Alama za Mipaka ya Nchi (Beacons);**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilipopokea na kujadili taarifa kuhusu Hali ya Ulinzi na Usalama wa Mipaka ya Nchi Mwezi Februari, 2022, ilibaini kuendelea kuwepo kwa changamoto ya uharibifu wa alama za mipaka na hivyo kusababisha wafugaji kutoka katika baadhi ya nchi tunazopaka nazo kufanya shughuli za ufugaji katika maeneo ya Mipaka ambayo hayaruhusiwi kisheria.

Kumbukumbu zinaonesha kuwa changamoto hii ni ya muda mrefu na imekuwa ikiripotiwa Bungeni tangu Bunge la nane. Ni wazi kuwa tatizo hili lisiposhughulikiwa litahatarisha usalama wa Taifa.

2.1.11 **Ubovu wa Barabara za Mipakani**

Mheshimiwa Spika, Ubovu wa barabara za usalama mipakani umeendelea kusababisha ugumu wa kufanya doria na kudhibiti mipaka yetu kwa nyakati zote.

Mheshimiwa Spika, tangu Bunge la Kumi na Bunge la Kumi na Moja, Kamati hii imekuwa ikiishauri Serikali kuhusu umuhimu wa kutatua changamoto hii. Hata hivyo, suala hili bado halijatekelezwa kwa ukamilifu wake.

2.1.12 **Matokeo ya Semina zilizofanyika**

Mheshimiwa Spika, Kamati ilishiriki semina na mafunzo mbalimbali katika kipindi cha Januari, Agosti, Septemba na Oktoba, 2021. Mafunzo na Semina hizo zilihusu Muundo na Majukumu ya Kamati, umuhimu wa kuzingatia tahadhari zinazohusu Ulinzi, Usalama na Diplomasia katika shughuli za Kamati, Muundo na Majukumu ya Wizara na Taasisi zinazosimamiwa na Kamati, matumizi ya Bunge Mtandao (e- Parliament), Stratejia, Masuala ya Diplomasia na mafunzo kuhusu Mbinu na Stadi za uchambuzi wa Miswada ya Sheria.

Mheshimiwa Spika, katika Semina hizo, pamoja na mambo mengine, wajumbe walijadili hatua na mbinu za kuchambua Miswada ya Sheria, na namna ambavyo Bunge linaweza kuhakikisha utekelezaji wa

Diplomasia Uchumi kwa kutunga sheria rafiki kwa ukuaji wa Uchumi na kupitisha Bajeti yenye uhalisia katika kuimarisha Diplomasia uchumi.

Mheshimiwa Spika, katika semina na mafunzo hayo changamoto mbalimbali zilibainika kwenye baadhi ya maeneo na kuwasilishwa Serikalini kwa ajili ya kufanyiwa kazi. Hii ni pamoja na kuiwezesha zaidi kibajeti Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki ili iweze kuratibu vema masuala ya nje katika sekta mbalimbali zenye tija katika kukuza uchumi wa Taifa kama vile Sekta za kilimo, utalii, biashara na mengineyo.

SEHEMU YA TATU

3.0 MAONI NA MAPENDEKEZO

3.1 Maoni

Mheshimiwa Spika, baada ya kuwasilisha matokeo ya uchambuzi wa Kamati katika Sehemu ya Pili, naomba sasa kuwasilisha maoni ya Kamati kama ifuatavyo:-

a) Wizara ya Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki;

- i) Kutokamilika kwa Sera Mpya ya Nje Mambo ya Nje kunasababisha Sera iliyopo kuendelea kutumika ilhali haiendani na kasi ya maendeleo ya kiuchumi Duniani;
- ii) Kuendelea kutumia Sera ya Nje ya Mwaka 2001 kunaathiri utekelezaji wa masuala yanayohitaji muongozo wa kisera ambayo hayajatajwa kwenye Sera ya sasa kama vile Masuala ya Diaspora na Mtangamano wa Afrika Mashariki;
- iii) Changamoto ya Umiliki wa chuo cha Diplomasia imekuwa ya muda mrefu jambo ambalo linasababisha Serikali ya Tanzania pekee kuendelea na Jukumu la kukiendesha na kugharamia shughuli zote za Chuo;

- iv) Ili kuwezesha wananchi wengi zaidi kunufaika na fursa zitokanazo na Mtangamano wa Kikanda na Mtangamano wa Afrika Mashariki, Serikali iendelee kutoa elimu kwa umma kuhusu fursa zilizopo pamoja na vigezo vya bidhaa zinazohitajika katika masoko nje ya nchi;
- v) Kutokutolewa kwa fedha zilizoidhinishwa na Bunge kwa ajili ya kutekeleza Mpango wa miaka kumi na tano (15) wa Ukarabati na Ujenzi wa Majengo ya Ofisi na Makazi ya Watumishi katika Balozi za Tanzania nje ya Nchi kunakwamisha utekelezaji wa mpango huo;
- vi) Pamoja na nia ya dhati ya Serikali kutenga fedha kwa ajili ya kutekeleza miradi ya maendeleo katika Balozi za Tanzania nje ya nchi, kutokutolewa kwa fedha za maendeleo kutoka Hazina kumeendelea kuwa changamoto ya muda mrefu inayoathiri utekelezaji wa miradi hiyo.
- vii) Kupeleka watumishi zaidi katika Balozi zetu, pamoja na kuongeza magari ya kutoa huduma katika Balozi zetu kunaongeza ufanisi katika utekelezaji wa majukumu ya Balozi hizo.

b) Wizara ya Ulinzi na JKT

- i) Kukosekana kwa alama za mipaka ya nchi (beacons) kunachangia uvamizi wa shughuli za binadamu katika maeneo hayo jambo ambalo si zuri kwa ulinzi na usalama wa nchi;
- ii) Ubovu wa barabara za mipakani unasababisha ugumu wa kufanya doria na kudhibiti mipaka ya nchi;

c) Wizara ya Mambo ya Ndani ya Nchi

- i) Uhaba wa Maafisa wa ngazi za juu na Askari wa Jeshi la Magereza unaathiri ufanisi wa Jeshi la Magereza katika kutekeleza majukumu yake;
- ii) Madeni ya Taasisi za Serikali kwa Jeshi la Magereza yanakwamisha juhudi za Jeshi katika kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi ikiwemo kuboresha kilimo;
- iii) Uhaba wa miundombinu ya umwagiliaji na vifaa vya kilimo kama vile matrekta, unasababisha Jeshi la Magereza kushindwa kufanya kilimo cha Biashara ambacho kingechangia katika kukuza mapato yake na mapato ya Serikali kwa ujumla;

- iv) Baadhi ya Magereza kutokuwa na Hati za Umiliki wa ardhi kunasababisha migogoro ya ardhi na wakati mwingine ardhi ya Jeshi kutwaliwa na Serikali kwa ajili ya matumizi mengine;
- v) Kutokutumika ipasavyo kwa mpango wa *Parole* na matumizi hafifu ya sheria zinazoruhusu adhabu mbadala kwa wafungwa kunachangia kwa kiasi kikubwa msongamano magerezani;
- vi) Uhaba wa vifaa na vitendea kazi wa Jeshi la Zimamoto na Uokoaji linasababisha Jeshi hilo kushindwa kutekeleza majukumu yake kwa ufanisi;
- vii) Ucheleweshwaji wa fedha za Maendeleo kwa Fungu 14- Jeshi la Zimamoto na Uokoaji, na Fungu 29- Magereza kunaathiri utekelezaji wa miradi muhimu ya Majeshi hayo; na
- viii) Kutokuzalisha vitambulisho vya Taifa kulingana na malengo yaliyowekwa pamoja na kuzingatia uhalisia wa mahitaji yake kuna athiri tija iliyokusudiwa ya uzalishaji wa vitambulisho hivyo.

d) Mafunzo na Semina kwa Kamati

Upo umuhimu wa kutoa Mafunzo kwa Kamati hususan zile za Kisekta kuhusu usimamizi wa utekelezaji wa Diplomasia Uchumi ili kuwaelimeisha na kuwakumbusha Wabunge kuhusu umuhimu wa kusimamia utekelezaji wa Diplomasia uchumi kwa maslahi mapana ya Nchi.

3.2 Mapendekezo

Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza maoni ya Kamati, naomba sasa kutoa mapendekezo ya Kamati kama ifuatavyo;-

3.2.1 Utekelezaji wa Mpango wa Ukarabati na Ujenzi wa Majengo ya Ofisi na Makazi ya Watumishi Balozini

Kwakuwa Balozzi takribani arobaini za Tanzania nje zinapanga majengo kwa ajili ya Ofisi na makazi kutokana na kutokuwa na majengo aidha majengo ya Balozzi hizo kuwa yamechakaa;

Na kwakuwa fedha zinazoidhinishwa na Bunge kwa jili ya kutekeleza Mpango wa Miaka kumi na tano (15) wa ujenzi na ukarabari wa majengo ya ofisi na Makazi ya Watumishi Balozini hazitolewi kwa wakati na mara nyingine hazitolewi kabisa;

Na kwakuwa kutokutolewa kwa fedha hizo kunasababisha Serikali kuendelea kupoteza fedha nyingi kwa ajili ya kulipia pango;

Kwahiyo basi, Bunge linaishauri Serikali kutoa fedha zinazoidhinishwa na Bunge kila mwaka ili kuwezesha utekelezaji wa Mpango huo kwa maslahi mapana ya Nchi.

3.2.2 **Kutokukamilika kwa Sera Mpya ya Mambo ya Nje**

Kwakuwa, kwa kipindi cha miaka mitano tangu Mwaka 2017, Kamati imekuwa ikishauri Serikali kufanyia Marekebisho Sera ya Mambo ya Nje ya Mwaka 2001;

Na kwakuwa, Msingi wa Ushauri huo ulijikita katika ukweli kwamba Sera hiyo ni ya muda mrefu na hivyo kuhitaji kufanyiwa mapitio ili iendane na mabadiliko mbalimbali ya kiuchumi, kijamii na kisiasa katika kipindi chote tangu itungwe;

Na kwakuwa, Marekebisho yanayotarajiwa kufanyika ni pamoja na kuingiza masuala ya Diaspora na Mtangamano wa Afrika Mashariki ili yapate muongozo wa Kisera;

Kwahiyo basi, Bunge linaishauri Serikali iongeze kasi ya maandalizi ya Sera ya Mambo ya Nje ili ianze kutumika rasmi mara moja.

3.2.3 **Makosa dhidi ya Maadili ya jamii**

Kwakuwa makosa dhidi ya maadili ya Jamii ikiwemo matumizi ya dawa za kulevya yameongezeka kwa asilimia 29.2 ikilinganishwa na Mwaka 2020 kwa kipindi cha Julai- Disemba;

Na kwakuwa makosa haya yakiendelea kuongezeka yanachangia pia ongezeko la makosa dhidi ya binadamu ikiwemo mauaji, kubaka, na kulawiti, hali ambayo si nzuri kwa usalama wa raia;

Kwahiyo basi, Bunge linaishauri Serikali kuwa na Mpango Mkakati wa kupunguza makosa dhidi ya maadili ili kupunguza matukio ya makosa dhidi ya binadamu ambayo yanaleta taharuki katika jamii na kuathiri usalama wa raia ambao ndio nguzo muhimu ya maendeleo.

3.2.4 **Hali ya msongamano wa Mahabusu na Wafungwa Gerezani**

Kwakuwa uwezo wa magereza yaliyopo nchini ni kuhifadhi wahalifu 29,902 kwa siku, na hadi kufikia Mwezi Disemba, 2021 idadi ya wafungwa na mahabusu ilikuwa ni 32,010 ikiwa ni sawa na asilimia 107 zaidi ya uwezo wa Magereza yaliyopo;

Na kwakuwa kuwa tatizo la msongamano ni kubwa zaidi katika magereza ya mahabusu ambao wanasubiri maamuzi ya kesi zao mbalimbali;

Na kwakuwa Kamati inatambua kuwa jukumu la kupunguza Msongamano Magerezani linajumuisha Taasisi mbalimbali;

Kwa hiyo basi, Bunge linaishauri Serikali;-

- i) lendelee kutenga na kutoa fedha kwa ajili ya kujenga na Magereza katika Mikoa na Wilaya zisizokuwa na Magereza pamoja na kukarabati mabweni yaliyochakaa na kuongeza mabweni katika Magereza ambayo bado yana nafasi ili kuhimili uhifadhi wa wafungwa na mahabusu;
- ii) Isimamie Kamati za Kusukuma kesi kukutana mara kwa mara ili kumaliza changamoto ya ucheleweshwaji wa kesi mahakamani;
- iii) Ihakikishe upelelezi wa kesi hususan zile ambazo si za jinai, hauchukui muda mrefu;
- iv) lendelee kutumia Mpango wa *Parole* kwa Wafungwa wengi wanaokidhi vigezo vya kutumikia vifungo vya nje chini ya mpango huo; na
- v) Kutoa adhabu mbadala kwa wafungwa wasiokuwa tishio kwa usalama wa raia.

3.2.5 Hali ya upatikanaji wa vitambulisho vya Taifa

Kwakuwa uzalishaji wa vitambulisho vya Taifa umeendelea kuwa changamoto ya muda mrefu na hivyo kufanya upatikanaji wa vitambulisho hivyo kuwa chini ya lengo tangu kuanza kuzalishwa kwake Mwaka 2013;

Na kwakuwa Raia kutokuwa na vitambulisho vya Taifa kunaathiri upatikanaji wa huduma mbalimbali zinazohitaji raia kuwa na vitambulisho vya Taifa kama vile kupata Passport mpya;

Kwahiyo basi, ili kuwezesha Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa kuzalisha vitambulisho kwa wakati na kulingana na malengo yaliyowekwa pamoja na uhitaji halisi wa vitambulisho hivyo, Bunge linaishauri Serikali:-

- i) Kutenga fedha za maendeleo kulingana na mahitaji halisi ya Mamlaka ya Vitambulisho vya Taifa ikiwa ni pamoja na kutengewa fedha za kutosha kwa ajili ya manunuzi ya kadi ghafi na ununuzi wa vyombo vya usafiri;
- ii) Kutoa fedha zinazoidhinishwa na Bunge kwa wakati kwa ajili ya uzalishaji wa vitambulisho vya Taifa;
- iii) Kuwa na Mkakati wa kuboresha vitendea kazi vya kiteknolojia kama vile *Computers* na *Software* mbalimbali ili kwenda sambamba na kasi inayokusudiwa ya uzalishaji wa vitambulisho vya taifa.

SEHEMU YA NNE

4.0 HITIMISHO

4.1 Shukrani

Mheshimiwa Spika, napenda kukushukuru kwa kunipa nafasi hii ya kuwasilisha Taarifa ya Mwaka ya Kamati kuhusu utekelezaji wa shughuli zake kwa kipindi cha Januari, 2021 hadi Februari, 2022. Ni imani ya Kamati kuwa fursa hii inayotokana na masharti ya Kanuni ya 136 (15), ya Kanuni za Kudumu za Bunge, Toleo la Juni, 2020 itasaidia kuliwezesha Bunge lako Tukufu kutekeleza wajibu wake wa kuisimamia Serikali ipasavyo.

Mheshimiwa Spika, napenda pia kuchukua nafasi hii kuwashukuru aliyekuwa Waziri wa Mambo ya Ndani ya Nchi Mhe. George Simbachawene, (Mb), na Naibu Waziri wake Mhe. Khamis Hamza Khamis, (Mb) kwa ushirikiano walioutoa kwa Kamati hii walipokuwa na dhamana ya Wizara hii.

Aidha, kipekee namshukuru Waziri wa Mambo ya Ndani wa sasa Mhe. Eng. Hamad Masauni, (Mb), pamoja na Naibu Waziri wake Mhe. Jumanne Sagini (Mb) kwa ushirikiano walioutoa kwa Kamati katika kipindi kifupi ambacho Kamati imefanya kazi nao.

Vilevile, namshukuru Waziri wa Ulinzi na Jeshi la Kujenga Taifa Mhe. Stergomena Tax, (Mb) na Waziri wa Mambo ya Nje na Ushirikiano wa Afrika Mashariki Mhe. Balozi Liberatha Mulamula, (Mb), na Naibu Waziri wake Mhe. Balozi Mbarouk Nassor Mbarouk (Mb) pamoja na watendaji wote wa Wizara hizo kwa ushirikiano waliouonesha katika kipindi chote ambacho Kamati imekuwa ikitekeleza majukumu yake.

Mheshimiwa Spika, mwisho, lakini si kwa umuhimu, nawashukuru Watumishi wote wa Ofisi ya Bunge chini ya Uongozi wa Ndg. Nanelwa Mwihambi, *ndc*, Katibu wa Bunge kwa kuisaidia Kamati kutekeleza majukumu yake. Aidha, nawashukuru Mkurugenzi wa Kamati za Bunge Ndg. Athuman Hussein, *ndc* Mkurugenzi Msaidizi Ndg. Gerald Magili, Makatibu wa Kamati Ndg. Ramadhan Abdallah, Bi. Grace Bidya na Bi. Victoria Mizengo wakisaidiwa na Bi. Rehema Kimbe kwa kuratibu vema shughuli za Kamati kwa kipindi chote cha Mwaka mzima na hata kufanikisha kukamilika kwa taarifa hii kwa wakati.

4.2 Hoja

Mheshimiwa Spika, baada ya kueleza shughuli zilizotekelezwa, Uchambuzi wa matokeo ya utekelezaji wa shughuli za Kamati, Maoni na Mapendekezo sasa naomba kutoa hoja kwamba Bunge sasa liipokee, kujadili na hatimaye kuikubali Taarifa ya Kamati ya

Kudumu ya Bunge ya Mambo ya Nje, Ulinzi na Usalama pamoja na Maoni na Mapendekezo yaliyomo katika Taarifa hii.

Mheshimiwa Spika, naomba kutoa hoja.

.....

Mussa Azzan Zungu, Mb

MWENYEKITI

**KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA MAMBO
YA NJE, ULINZI NA USALAMA**

Februari, 2022